

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 11 juni 2019

Mål nr

Ö 997-19

PARTER

Sökande

1. AB

Ombud: Advokat AF

2. OJ

Ombud: Advokat CK

SAKEN

Resning och klagan över domvilla

TIDIGARE AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2018-03-28 i mål B 3143-17 och Högsta domstolens beslut 2018-08-24 i mål B 2097-18

Dok.Id 164174

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår ABs och OJs respektive ansökan om resning och klagan över domvilla.

OJs ansökan om rättshjälp avslås.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AB och OJ har yrkat att Högsta domstolen ska bevilja resning i Hovrätten för Västra Sveriges mål B 3143-17. För det fall resning beviljas har de i första hand yrkat att Högsta domstolen ändrar hovrättens dom i fråga om skälig ersättning enligt 54 § första stycket lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. I andra hand har de yrkat att Högsta domstolen ska förordna att målet ska tas upp till förnyad prövning i hovrätten i den delen.

För det fall resning inte beviljas har AB och OJ yrkat att Högsta domstolen på grund av domvilla ska undanröja beslutet att inte meddela prövningstillstånd (Högsta domstolens mål B 2097-18) och bevilja prövningstillstånd i fråga om skälig ersättning.

OJ har ansökt om rättshjälp.

SKÄL

Bakgrund

1. AB och OJ åtalades, såvitt nu är av intresse, för brott mot upphovsrättslagen bestående i att de hade gjort intrång i ett antal filmbolags upphovsrätt till 1 432 filmverk genom att olovligen göra dem tillgängliga för allmänheten. Detta hade skett genom att länkar till filmverken hade lagts ut på hemsidan swefilmer.com. Målet benämns i det följande ”Swefilmer”.

2. I målet yrkade ett av filmbolagen att AB och OJ skulle betala bl.a. skälig ersättning enligt upphovsrättslagen med 7 miljoner kr för en av de filmer som omfattades av åtalet (Johan Falk – Kodnamn Lisa). Filmbolaget grundade beräkningen av den skäliga ersättningen på vad det skulle ha kostat för en licenstagare att vederlagsfritt göra, eller möjliggöra för andra att göra, filmen tillgänglig för allmänheten på motsvarande sätt som de tilltalade hade gjort. Till stöd för beräkningen åberopades bl.a. ett utlåtande av Anders Bergholm och Mats Caneman.
3. Hovrätten dömde AB och OJ för brott mot upphovsrättslagen och förpliktade dem att solidariskt betala bl.a. skälig ersättning till filmbolaget med 2 miljoner kr.
4. AB och OJ överklagade hovrättens dom till Högsta domstolen, som den 24 augusti 2018 beslutade att inte meddela prövningstillstånd (Högsta domstolens mål B 2097-18).
5. I tiden parallellt med målet som gällde AB och OJ överklagades en annan dom om brott mot upphovsrättslagen till Högsta domstolen (Högsta domstolens mål B 1540-18). Klagandena i det målet hade i hovrätten dömts för att olovligen ha tillgängliggjort ett antal upphovsrättsligt skyddade filmverk genom att överföra dem med hjälp av länkar på hemsidan dreamfilm.se. Med anledning av intrånget hade ett av filmbolagen yrkat bl.a. skälig ersättning med 8 miljoner kr under åberopande av samma beräkningsmodell som den som åberopades i målet mot AB och OJ. Även i det målet hade det åberopats ett utlåtande av Anders Bergholm och Mats Caneman till stöd för beräkningen. Hovrätten hade bestämt den skäliga ersättningen med anledning av intrånget till 4 miljoner kr. Målet benämns i det följande ”Dreamfilm”.

6. Den 20 augusti 2018 meddelade Högsta domstolen ett partiellt prövningstillstånd i ”Dreamfilm”. Prövningstillståndet avsåg frågan om beräkning av skälig ersättning.

7. I dom den 21 januari 2019 konstaterade Högsta domstolen att den modell som filmbolaget hade använt sig av inte kunde läggas till grund för att bestämma den skäliga ersättningen. Med utgångspunkt i parternas utredning bestämde Högsta domstolen ersättningen till 400 000 kr.

Ansökan om resning och klagan över domvilla

8. AB och OJ har som grund för sitt resningsyrkande åberopat att den rättstillämpning som har legat till grund för hovrättens bedömning såvitt avser bestämmandet av skälig ersättning uppenbart strider mot gällande rätt. De har anfört i huvudsak följande. Högsta domstolen har i ”Dreamfilm” i stort sett underkänt den i målet åberopade beräkningsmodellen för den skäliga ersättningen. Samma modell har legat till grund för beräkningen av den skäliga ersättning som de har ålagts att betala. De har därmed förpliktats att betala ett belopp som rätteligen borde ha varit mycket lägre.

9. Som grund för klagan över domvilla har AB och OJ åberopat att det har förekommit ett grovt rättegångsfel i Högsta domstolen, och att felet kan antas ha inverkat på målets utgång. De har anfört i huvudsak följande. I såväl ”Swefilmer” som ”Dreamfilm” byggde beräkningen av den yrkade skäliga ersättningen på en hypotetisk licensavgift motsvarande vad det skulle ha kostat för en licenstagare att vederlagsfritt göra, eller möjliggöra för andra att göra, filmen tillgänglig för allmänheten på det sätt som skedde. Underlaget för beräkningen utgjordes i båda målen av ett utlåtande av Mats Caneman. Sedan prövningstillstånd hade meddelats i ”Dreamfilm” borde Högsta domstolen därför med tillämpning av 54 kap. 10 § andra stycket rättegångsbalken ha meddelat prövningstillstånd i ”Swefilmer”. Att prövningstillstånd meddelades

i ”Dreamfilm” samtidigt som prövningstillstånd inte beviljades i ”Swefilmer” har fått stora negativa effekter för dem.

Högsta domstolens bedömning

Det saknas skäl att bifalla ansökan om resning

10. Eftersom ABs och OJs ansökningar om resning avser endast ett enskilt anspråk i brottmålet, ska bestämmelserna om resning i tvistemål tillämpas (se 58 kap. 9 § rättegångsbalken). Såvitt nu är av intresse innebär dessa bestämmelser att resning kan beviljas om den rättstillämpning som ligger till grund för domen uppenbart strider mot lag (se 58 kap. 1 § första stycket 4).

Resningsgrunden tar sikte på oriktig tillämpning av materiell rätt.

11. Att rättstillämpningen i ett mål inte stämmer överens med ett senare avgörande av Högsta domstolen innebär inte att rättstillämpningen uppenbart strider mot lag (se t.ex. NJA 2013 s. 746 p. 14 med hänvisningar och NJA 2016 s. 320 p. 7).

12. Högsta domstolens avgörande i ”Dreamfilm” utgör redan med hänsyn till detta inte skäl för resning i ”Swefilmer”.

Det saknas skäl att bifalla klagan över domvilla

13. Enligt 59 kap. 1 § första stycket 4 rättegångsbalken ska en dom som har fått laga kraft undanröjas på grund av domvilla om det i rättegången har förekommit något grovt rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång. Med rättegångsfel avses att domstolen har åsidosatt eller felaktigt tillämpat en för förfarandet normerande regel.

14. För att Högsta domstolen skulle pröva överklagandet i ”Swefilmer” krävdes prövningstillstånd. Sådant tillstånd får enligt 54 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om det finns

synnerliga skäl för en sådan prövning. Prövningstillstånd får enligt andra stycket också meddelas i den situationen att det krävs prövningstillstånd i två eller flera likartade mål och Högsta domstolen anser att det finns skäl för prövningstillstånd i ett av dem. Bestämmelsen ger en möjlighet att, om prövningen av det eller de mål som fått prövningstillstånd leder till ändring av hovrättens dom, åstadkomma motsvarande ändring av utgången i de övriga målen. (Jfr NJA 2016 s. 262.)

15. Den sistnämnda bestämmelsen är emellertid, i likhet med övriga regler om prövningstillstånd i Högsta domstolen, fakultativ. Avgörandet av frågan om prövningstillstånd ska beviljas bygger i grunden på en avvägning, i vilken Högsta domstolen kan beakta inte bara frågan om prejudikatintresse och målens likhet utan även andra omständigheter. Att förutsättningarna enligt andra stycket är uppfyllda innebär således inte att prövningstillstånd ska beviljas.

16. Mot denna bakgrund kan det förhållandet att bestämmelsen inte tillämpas i ett enskilt fall inte utgöra ett rättegångsfel.

17. Samma metod för beräkning av den skäliga ersättningen åberopades av respektive filmbolag i ”Swefilmer” och ”Dreamfilm”. Och i huvudsak samma utredning lades fram till stöd för beräkningen i båda målen. Med hänsyn till detta fanns det i och för sig ett utrymme för att bevilja prövningstillstånd i ”Swefilmer” med stöd av 54 kap. 10 § andra stycket rättegångsbalken. Som angetts utgjorde detta dock en avvägningsfråga; att något prövningstillstånd inte meddelades var därför inte ett rättegångsfel.

18. Vad AB och OJ har åberopat utgör följaktligen inte skäl att undanröja Högsta domstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd i ”Swefilmer”.

Rättshjälp

19. Det finns inte tillräckliga skäl att bevilja OJ rättshjälp (jfr 8 § rättshjälplagen, 1996:1619).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Johnny Herre,
Svante O. Johansson, Sten Andersson (referent) och Stefan Johansson
Föredragande justitiesekreterare: Linda Stromberg